

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimo. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pasiūlymai būsimam ES teisėkūros laikotarpiui“

(nuomonė savo iniciatyva)

(2014/C 451/02)

Pranešėjai: **Joost VAN IERSEL** ir **Carmelo CEDRONE**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2013 m. rugsėjo 19 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimo. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pasiūlymai būsimam ES teisėkūros laikotarpiui.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. gegužės 19 d. priėmė savo nuomonę.

500-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. liepos 9–10 d. (liepos 9 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 195 nariams balsavus už, 8 – prieš ir 9 susilaikius.

1. Veiksmų planas, skirtas būsimam ES teisėkūros laikotarpiui

Atsižvelgdamas į ES ekonominei ir pinigų sąjungai (EPS) iškilusius didelius iššūkius, EESRK mano, kad:

- EPS, kaip bet kokio tolesnio ES vystymosi kertinio akmens, tikslas – gerinti Europos piliečių gyvenimo kokybę, didinti jų gerovę ir stabilumą. Pasitikėjimo ugdymas ir palankių sąlygų sudarymas realiajai ekonomikai yra augimo, užimtumo, konkurencingumo ir investicijų prielaida. Šie aspektai pabrėžia EPS svarbą tiek euro zonai, tiek ir ne euro zonos šalims;
- įvykių raidos nuspėjamumas verčia euro zoną skubiai sudaryti tinkamas sąlygas, nes dabartinėmis globalizacijos aplinkybėmis nė viena Europos šalis negali užtikrinti savo veiksmų laisvės. Tai turi rimtų pasekmių EPS valdymui ir jos politikai;
- EPS nėra savarankiškas subjektas. Iš pradžių ji buvo sumanyta kaip priemonė vidinei atvirai Europos erdvei ir bendrajai rinkai sukurti. Be fiskalinės drausmės, Europos Sąjunga ir valstybės narės vienu metu privalo parengti gretutines ekonominės ir socialinės politikos priemones, skirtas augimui ir darbo vietų kūrimui kaip pagrindiniams veiksniams, lemiantiems sėkmingą konsolidaciją ⁽¹⁾;
- siekiant kai kuriose srityse užtikrinti valstybių narių konvergencijos procesą reikės esminio ekonominės ir struktūrinės politikos koregavimo, o tai iki šiol daugiausia priklausė išskirtinei valstybių narių kompetencijai. Tarpusavio pasitikėjimo ugdymas privalo pakeisti nepasitikėjimo jausmą ir įtampą. Glaudesnė sąjunga daro poveikį visai visuomenei. Reikėtų visais lygmenimis užtikrinti socialinį ir pilietinį dialogą.

Atsižvelgdamas į pirmiau išdėstytus svarstymus, EESRK ragina ES teisė aktų leidėjus skubiai nustatyti būsimos teisėkūros laikotarpio veiksmų planą šioms opioms problemoms spręsti.

Šiuo tikslu EESRK rekomenduoja:

I. **baigti kurti EPS**, garantuojamą patikima euro zonos valdysena bei valdymo struktūra ir pagrįstą:

- i. **pinigų ir finansiniu ramsčiu**, įskaitant visateisės ES vadovaujamos bankų sąjungos sukūrimą, kad pradėtų veikti visos Europos kapitalo rinka, o mokesčių mokėtojai būtų apsaugoti nuo pernelyg rizikingo ir pažeidžiančių įstatymus įsipareigojimų nevykdymo;

⁽¹⁾ Žr. EESRK nuomonę ECO/336 „Valstybių narių, kurių valiuta euro, ekonominė politika“ (pranešėjas Thomas Delapina), 1.6 punktas (OL C 133, 2013 5 9).

- ii. **ekonominiu ramsčiu**, atspindinčiu vis didesnę valstybių narių tarpusavio priklausomybę tiek makroekonominiu, tiek ir mikroekonominiu lygmeniu, siekiant ekonominės politikos srityje sustiprinti sprendimų priėmimo procesą ir taip skatinti augimą, užimtumą, konkurencingumą, konvergenciją ir Europos solidarumą;
  - iii. **socialiniu ramsčiu**, siekiant tinkamai atsižvelgti į ekonominių koregavimų socialinį poveikį;
  - iv. **politiniu ramsčiu**, įskaitant didesnę atskaitomybę ir demokratinį legitimumą, kad būtų didinamas patikimumas ir pasitikėjimas.
- II. nedelsiant pradėti įgyvendinti tikrovišką **Europos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo planą**, paremtą didelių investicijų programa, kurią skatina viešojo ir privačiojo sektorių investicijos, o jos, savo ruožtu, suteikia fiskalinį postūmį. Turėtų būti užtikrintas **tinkamas šiuo metu vykdomų priemonių**, būtent šešių teisės aktų rinkinio, dviejų dokumentų rinkinio ir Europos semestro, perbalansavimas;
- III. nustatyti tvarkaraštį ir priemones **politinei Europai** kaip visumai, sukurti, įskaitant svarstymų procesą dėl jos institucinės struktūros naujo Europos konvento kontekste;
- IV. pradėti EPS **komunikacijos ir supaprastinimo** strategiją bendromis Komisijos, Europos Parlamento, valstybių narių ir pilietinės visuomenės pastangomis.

2. EPS – kertinis akmuo

2.1 EESRK pabrėžia, kad sukurta ir sėkmingai veikianti EPS turės didelio poveikio ne tik biudžetinėms, piniginėms ir bankinėms priemonėms. Tikslinis vadovavimas turėtų įkvėpti piliečius ir ekonominės veiklos vykdytojus tikėti bendra misija ir priklausymo Europai jausmu.

2.2 Ateinantys penkeri metai turės lemiamos reikšmės siekiant vis dar trapios EPS architektūros brandos. Šiuo tikslu visų svarbiausias atsakomybės jausmas, viešumas ir skaidrumas, todėl mums reikia veiksmingos politikos ir paprasto bei aiškaus kalbėjimo – jokių dviprasmybių! Tai turi užtikrinti euro zonos valstybių narių vyriausybės, Taryba ir visos kitos ES institucijos.

2.3 Pritardamas kai kurių žymių Europos politikų raginimams, EESRK mano, kad politinė sąjunga yra orientacinis taškas horizonte⁽²⁾. Pritardamas jų argumentams, EESRK laiko politinę sąjungą ne tik galutiniu pačios EPS sukūrimu, bet ir realia galimybe platesniame globalizuotame pasaulyje, kuri iš esmės prieštarauja Vestfalijos sistemai ir atskirų valstybių reglamentavimo galioms.

2.4 Šiandiniame globalizuotame pasaulyje nė viena Europos valstybė negali išgyventi viena pati. Todėl valstybės suverenumams geriau užtikrinamas bendroje politinėje ir ekonominėje sistemoje.

2.5 Pirmininko Herman Van Rompuy pranešime „Kuriant tikrą EPS“ ir 2012 m. lapkričio ir gruodžio mėn. paskelbtuose atitinkamuose Europos Komisijos komunikatuose buvo pristatytas veiksmų plano projektas su konkrečiomis priemonėmis, pagrįstomis tais pačiais principais. EESRK tai palankiai įvertino⁽³⁾. Pagrindinė problema yra tai, kad, nepaisant didelės pažangos, bendros valiutos valdymo ir tarpvyriausybinių ekonominio valdymo atskyrimas sukuria neįveikiamus nesutarimus. EESRK primygtinai teigia, kad Herman Van Rompui pranešimas turėtų išlikti politikos pagrindu teisėkūros iniciatyvoms, kurios bus priimtos artimiausiu laikotarpiu.

2.6 Ekonomikos ir finansų krizė euro zonai buvo itin skaudi ir atskleidė dabartinius EPS trūkumus. Užuoat buvęs Europos integracijos pagrindu, euras daugelio žmonių yra suvokiamas kaip pleištas, skiriantis valstybes ir pilietinę visuomenę ir keliantis pavojų visos Sąjungos ateičiai. Taip neteisingai galvojantys nepripažįsta, kad krizė – kurios priežastys iš esmės susidarė ne euro zonoje – galėjo būti dar gilesnė, jeigu nebūtų bendros valiutos.

⁽²⁾ Žr. dr. Wolfgang Schäuble 2011 m. spalio 3 d. Frankfurto Šv. Povilo bažnyčioje pasakytą kalbą ir 2012 m. gegužės mėn. kalbą Karolio Didžiojo premijos gavimo proga, taip pat 2014 m. vasario 3 d. Giorgio Napolitano Europos Parlamente pasakytą kalbą.

⁽³⁾ Žr. EESRK nuomonę ECO/340 „Stipri ir veiksminga ekonominė ir pinigų sąjunga“ (pranešėjas Carmelo Cedrone) (OL C 271, 2013 9 19).

2.7 Esami neatitikimai ir šalių grupių ekonominiai skirtumai, kurie egzistuoja nuo 1991 m. ir niekada nebuvo pašalinti, šiuo metu stabdo integracijos proceso pažangą. Padaugėjo ir pavojingų nesutarimų bei politikos renacionalizavimo atvejų.

2.8 Tokiomis aplinkybėmis ateitis tampa neprognuojama. Ekonomikos atsigavimo ženklai skatina optimizmą ir šalina krizės būseną. Tačiau, kadangi EPS nebaigta kurti, o Europos finansų rinka tebėra susiskaldžiusi, dar gana ilgą laiką prognozuojamas žemas ar vidutinis ekonomikos augimo lygis. Atsižvelgdamas į ekonomikos nepastovumą ir artimiausioje ateityje galimas patirti nesėkmes, EESRK įspėja, kad šioje srityje prarasti budrumo nevertėtų.

2.9 Tokiomis aplinkybėmis neseniai priimti sprendimai, įskaitant šešių teisės aktų dėl ekonomikos valdymo rinkinį, dviejų dokumentų rinkinį ir bankų sąjungą, buvo labai reikalingi ir neatidėliotini, nors jie ir riboti. Tačiau visi šie nauji valdymo mechanizmai yra daugiausia pagrįsti su biudžetu ir stabilumu susijusiais nuogaistavimais, o ne rūpinimusi žmonėmis, todėl į ekonomikos augimą ir socialines priemones visiškai neatsižvelgiama. Be to, ilgas sprendimų priėmimo procesas ir sistemos sudėtingumas sukelia tiek užslėptą, tiek ir atvirą valstybių narių ir Tarybos pasipriešinimą, kuris yra politinio nepasitikėjimo ir nacionalinio suvereniteto akcentavimo pasekmė. Tokia padėtis Sąjungai jau daug kainavo ekonominiu ir socialiniu požiūriu ir ji blogina jos tarptautinę padėtį, todėl labai svarbu didinti pasitikėjimo jausmą, kad būtų galima įveikti kliūtis.

2.10 Todėl EESRK primygtinai teigia, kad kitam ES teisėkūros laikotarpiui reikia įtikinamo veiksmų plano, kuriame būtų nustatyti tikslūs terminai ir išdėstyti tolesni veiksmai, skirti EPS sukūrimui užtikrinti ir suderinti su strategijos „Europa 2020“ tikslais ir jos pavyzdinėmis iniciatyvomis. Šioje nuomonėje rekomenduojami kai kurie tokio veiksmų plano esminiai elementai.

2.11 Pagrindinis principas turėtų ir toliau išlikti diferencijuota integracija Europos Sąjungoje, kuri jau yra sėkmingai taikoma kai kuriose politikos srityse. Daugelį sprendimų, reikalingų norint baigti kurti EPS, galima priimti pagal dabartinę teisę ir (arba) vykdant tvirtesnę bendradarbiavimą, tačiau kitiems prireiks naujos Sutarties ir (arba) šiuo metu galiojančių Sutarčių pakeitimų. Tokie sprendimai leistų pašalinti atsilikimą nuo EPS sukūrimo terminų ir imtis tam tikrų skubių priemonių, nepamirštant ilgalaikių perspektyvų, turint omenyje tai, kad euro zonai taip pat reikia tikrų struktūrinių institucinio lygmens reformų, papildančių atskirų šalių įgyvendintinas reformas.

3. Pirmieji žingsniai: tikroviškas planas ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti pagal dabartinius teisės aktus

3.1 Pradinis, neatidėliotinas žingsnis kitam Europos teisėkūros laikotarpiui skirtame veiksmų plane būtų pasirašyti ir įgyvendinti tikrovišką ekonomikos augimo, darbo vietų kūrimo ir stabilumo paktą, siekiant sparčiau atgaivinti ekonomiką ir sukurti skolos grąžinimui reikalingas sąlygas (Europos „Naujasis kursas“). Tokiame plane turėtų būti numatyti bent jau šie punktai:

- EIB ir EIF leidžiamos euroobligacijos (tai jau iš dalies įgyvendinama leidžiant projektų obligacijas), kurios nedidintų valstybių skolos ir būtų skirtos finansuoti MVĮ ir infrastruktūros, sveikatos, švietimo, miestų regeneravimo, aplinkos ir transeuropinių tinklų srityje vykdomus projektus). Tokie tiksliniai EIB ir EIF veiksmai būtų signalas, kad ES aktyviai įsipareigoja gerinti finansinę aplinką privačioms investicijoms⁽⁴⁾;
- valstybių narių viešosios investicijos (įskaitant socialinį sektorių⁽⁵⁾), kurios pagal bendrai sutartą kriterijų sistemą papildytų ES viešąsias investicijas ir, kartu su tinkamomis struktūrinėmis reformomis, taip pat skatintų privačias investicijas (auksinė taisyklė);
- griežto taupymo politikos sušvelninimas arba laikinas sustabdymas krizės metu, nes tai viena pagrindinių ekonomikos nuosmukio, paklausos sumažėjimo ir nedarbo lygio didėjimo priežasčių, stabdanti ekonomikos atgaivinimą. Kitais žodžiais tariant, reikia užtikrinti perėjimą nuo vien tik griežto taupymo priemonių įgyvendinimo prie bendrai sutartų reformų, sudarančių sąlygas tvariam augimui, darbo vietų kūrimui ir produktyvumo didinimui⁽⁶⁾;

⁽⁴⁾ Žr. EESRK nuomonę ECO/307 „Ekonomikos augimo atkūrimas“ (OL C 143, 2012 5 22), ECO/334 „Euro perspektyvos“ (OL C 271, 2013 9 19) ir ECO/340 „Stipri ir veiksminga ekonominė ir pinigų sąjunga“ (OL C 271, 2013 9 19) (pranešėjas Carmelo Cedrone).

⁽⁵⁾ Žr. EESRK nuomonę SOC/496 „Socialinių investicijų poveikis“ (pranešėjas Wolfgang Greif, OL dar nepaskelbta).

⁽⁶⁾ Žr. EESRK nuomonę ECO/336 „Valstybių narių, kurių valiuta euro, ekonominė politika“ (pranešėjas Thomas Delapina, OL C 133, 2013 5 9).

- *augimui, darbo vietų kūrimui ir socialiniams aspektams* skirtos sutartos *pagalbinės priemonės* turi būti įtrauktos į šešių teisės aktų dėl ekonomikos valdymo rinkinį, dviejų dokumentų rinkinį ir fiskalinį susitarimą;
- *geresnis Europos semestro taikymas*: kuriant ekonominę sąjungą, ketverius metus įgyvendinamas semestras atlieka būtina vaidmenį konvergencijos ir šalių ekonomikos sureguliuavimo procese. Nors Europos semestras susiformavo taikant neprivalomo koordinavimo metodą, jis gali duoti gerų rezultatų. Tačiau jį reikia teisingai įgyvendinti, padaryti skaidresnį ir tinkamai viešinti. Būtina užtikrinti socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų įtraukimą ir dalyvavimą tiek Europos, tiek ir nacionaliniu lygmeniu;
- *tinkamas NRP laikymasis*: valdymas – esminis dalykas. Šiuo požiūriu lemiamos reikšmės turi nacionalinės administracijos veiklos metodai, ir reikėtų aiškiai pabrėžti atitinkamus būtinus patobulinimus. NRP įgyvendinimą, įskaitant nacionalinės administracijos kokybiško darbo aspektus, turėtų peržiūrėti visi suinteresuotieji subjektai ir atidžiai stebėti Europos Komisija;
- *visiška valstybių narių atsakomybė*: semestro procesas, koks šiuo metu numatytas, vis dar tebėra pernelyg technokratiško pobūdžio, o tai stabdo jo įgyvendinimą. Į šį procesą reikėtų įtraukti nacionalinius parlamentus, kurie tinkamai apsvarstytų semestrą, taip pat socialinius partnerius ir kitas pilietinės visuomenės organizacijas ⁽⁷⁾.

4. EPS stiprinimas ir galutinis sukūrimas per kitą teisėkūros laikotarpį

4.1 Pinigų ir finansinis ramstis

4.1.1 Pinigų politikos srityje, vykdant sustiprintą makroekonominį euro zonos valdymą, reikėtų papildyti ECB įgaliojimus, kad jis užimtų tokią pačią poziciją, kaip ir kiti ne Europos centriniai bankai ir Europos Sąjungai bei euro zonai priklausančių Europos valstybių centriniai bankai, ir kad jis galėtų, be kita ko, veikti kaip paskutinis skolintojas ir lygiavertis partneris tarptautiniuose forumuose, kartu užtikrinant jo visišką nepriklausomumą. Reikia leisti ECB veikti taip, kad jis visapusiškai sugebėtų išvengti likvidumo krizių investicijoms (MVI) palankiu būdu.

4.1.2 Tačiau vien tik ECB negali būti laikomas atsakingu. Kuriant fiskalinę ir ekonominę sąjungą esminės reikšmės turi tikra *bankų sąjunga* ⁽⁸⁾. Kadangi vyriausybės ir bankus sieja nuolatiniai ryšiai, valstybės narės ir toliau rodo nenorą sukurti reikiamas politines ir ekonomines sąlygas, dėl kurio atidedamas tinkamiausių ir veiksmingiausių sprendimų priėmimas ⁽⁹⁾. Be to, tai trukdo ECB vykdyti veiksmingą visų bankų priežiūrą, kuri turėtų šalinti finansinį susiskaidymą, nutraukti nepageidaujamas nacionalinės politikos ir bankų ryšius ir sudaryti palankias sąlygas tarpvalstybiniam bankų susijungimams.

4.1.3 Vykstant deryboms su Taryba dėl bankų sąjungos, Europos Parlamentui pavyko pasiekti susitarimą dėl pažangos kuriant bendrą pertvarkymo mechanizmą ir steigiant Bendrą bankų pertvarkymo fondą ⁽¹⁰⁾. EESRK visiškai pritaria Europos Parlamento požiūriui. Artimiausioje ateityje šie sprendimai turėtų padėti sukurti suvienytą Europos kapitalo rinką, panašią į veikiančią JAV.

4.1.4 Sukurtai bankų sąjungai būtinas tinkamos struktūros bendras pertvarkymo mechanizmas, valstybėse narėse suderintos indėlių garantijų sistemos ir Europos stabilumo mechanizmas, leidžiantis tiesioginį bankų rekapitalizavimą ⁽¹¹⁾. Susijusi sprendimų priėmimo sistema turi būti veiksminga ir privalo užtikrinti galimybę imtis skubių veiksmų. Reikia paspartinti šių elementų nustatymo ir įgyvendinimo procesą.

4.1.5 Vis dėlto, ekonomikai ir investicijoms stimuliuoti vien bankų sąjungos nepakaks. Kad *Europos finansų sektorius* taptų atsparesnis, artimiausių keletu metų darbotvarkėje taip pat būtina dėmesį sutelkti į visišką sistemos „Bazelis III“ įgyvendinimą, Finansinio stabilumo tarybą ir sprendimo dėl „per didelių, kad žlugtų“ bankų paieškas atsižvelgiant į tarptautinius susitarimus (G20).

⁽⁷⁾ Žr. EESRK nuomonę EUR/006 „2014 m. metinė augimo apžvalga“, pranešėja Evelyne Pichenot (OL dar nepaskelbta).

⁽⁸⁾ Žr. EESRK nuomonę ECO/339 „Bankų sąjungos teisės aktų rinkinys“, pranešėjas Carlos Trias Pintó (OL C 11, 2013 1 15).

⁽⁹⁾ Žr. 2013 m. gruodžio 19–20 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas.

⁽¹⁰⁾ Žr. 2014 m. kovo 20 d. Tarybos ir Europos Parlamento pasiektą susitarimą dėl bendro pertvarkymo mechanizmo.

⁽¹¹⁾ Žr. EESRK nuomonę ECO/333 „Kredito įstaigų gaivinimas ir pertvarkymas“, pranešėja Lena Roussanova (OL C 44, 2013 2 15) ir ECO/350 „Bendras pertvarkymo mechanizmas“, pranešėjas Daniel Mareels (OL C 67, 2014 3 6).

4.1.6 Europos Komisijos nario Michel Barnier neseniai paskelbtas didelės apimties teisės aktų rinkinys dėl bankų ir finansų rinkų gali būti labai naudingas užtikrinant tinkamą finansų rinkų veikimą Europoje, taip pat kuriant stabilų ir patikimą bankų sektorių. Tai ypač svarbu realiajai ekonomikai. Paskutiniai Tarybos sprendimai šioje srityje tik iš dalies laikosi pageidaujamos krypties.

4.1.7 Ekonomikos atgaivinimo, augimo ir vystymosi požiūriu tinkamas skolinimas – didžiausias prioritetas. Tai reiškia, kad ES teisės aktuose reikia rasti pusiausvyrą, kad, viena vertus, būtų užtikrintos griežtos pamatinės bankininkystės sąlygos ir, kita vertus, skatinamos pakankamos galimybės veiksmingai bankų veiklai, ypač siekiant sudaryti palankias sąlygas investicijoms, kurios yra būtinos įgyvendinant bet kokią augimo politiką. Savaime suprantama, esminės svarbos turi tinkamos priemonės, skirtos startuoliams ir MVĮ⁽¹²⁾.

4.2 Makroekonominis ir biudžetinis ramstis

4.2.1 Šioje srityje svarbios ir nusivylimą kelia sudėtingai vykstančios Europos Vadovų Tarybos diskusijos dėl privalomų ekonominių reformų susitarimų⁽¹³⁾. Todėl EESRK primygtinai ragina Komisiją toliau plėtoti savo pasiūlymą dėl tokių sutartinių priemonių, kurių formą, finansavimą ir demokratinį legitimumą būtina išsamiai apsvarstyti⁽¹⁴⁾.

4.2.2 Partnerystės ryšiai, pagrįsti abipusiai sutartų sutartinių priemonių sistema ir susijusiais solidarumo mechanizmais, galėtų sudaryti palankesnes sąlygas ir paremti tinkamą koregavimo politiką. Tokios sutartinės priemonės padidins valstybių narių atsakomybės jausmą bendroje sistemoje ir paskatins reformas visose srityse, susijusiose su tvarių augimu, konkurencingumu ir užimtumu, o visi šie trys veiksniai sustiprins visą Europos Sąjungą⁽¹⁵⁾. Tokia sistema gali padėti parengti ES atsaką reaguojant į su konkrečiomis šalimis susijusius asimetrinius sukrėtimus ir tai būtų viena iš ES solidarumo formų.

4.2.3 Tokie partnerystės ryšiai galėtų paskatinti sanglaudą ir gyventojų pasitikėjimą, kuris yra lemiamas siekiant išsklaidyti nuogaštavimus dėl nacionalinio suvereniteto. Savo ruožtu tai padės ugdyti Europos bendrumo jausmą, kuris bus būtinas pagrindas rengiant ES priemones, pavyzdžiui, euro zonos biudžetą, Europos solidarumo fondą ir euroobligacijas.

4.2.4 Ekonominių ir fiskalinių sistemų, įskaitant mokesčių sistemas, konvergencija⁽¹⁶⁾, papildyta solidarumo priemone, yra pagrindinis veiksnys laipsniškai šalinant šalių makroekonominis ir mikroekonominis skirtumus. Vidutinės trukmės laikotarpiu, net jeigu ir prireiktų keisti Sutartis, ši priemonė tikrai taps ekonominio kompensavimo mechanizmu euro zonos šalių ekonomikų pusiausvyrai atkurti ir jas integruoti. Galiausiai ji gali būti įtraukta į bendrą euro zonos biudžetą. Sanglaudos bei struktūriniai fondai taip pat galėtų būti naudojami turint omenyje šią perspektyvą.

4.2.5 Siekdamas suteikti impulsą rezultatų diskusijoms Taryboje remiantis konkrečiais pasiūlymais, naujos sudėties Komisija, kaip pagrindinė šio proceso veikėja, turi prisiimti atsakomybę už teisės aktų pasiūlymų pateikimą pagal metodą, kurį taiko Europos Komisijos narys Michel Barnier finansinių sistemų reguliavimui tose srityse, kurių svarstyme iki šiol dominuoja valstybės narės.

4.2.6 Kol kas Komisija nepakankamai naudojasi šiuo metodu. Pavyzdžiui, jis galėtų būti taikomas pagrindiniams ekonominės politikos reformų planams koordinuoti *ex ante*, ekonominių reformų sutartims, kurias papildo solidarumo mechanizmas, Europos skolos grąžinimo fondui įsteigti ir euro vekseliams. Kai šiems pasiūlymams įgyvendinti reikia keisti Sutartis, Komisija turėtų tai aiškiai pasakyti euro zonos narėms.

⁽¹²⁾ Žr. EESRK nuomonę ECO/347 „Ilgalaikis finansavimas. Finansinių paslaugų sektorius“, pranešėjas Michael Smyth (OL C 327, 2013 11 12) ir ECO/365 „Ilgalaikis finansavimas – tolesni veiksmai“, pranešėjas Michael Smyth, bendrapranešėjis Vincent Farrugia (OL dar nepaskelbta).

⁽¹³⁾ Žr. 2013 m. gruodžio 19–20 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas.

⁽¹⁴⁾ Žr. EESRK nuomonę ECO/348 „KKP/Pagrindinės ekonominės politikos reformos“, pranešėjas David Croughan (OL C 271, 2013 9 19) ir EESRK nuomonę EUR/006 dėl 2014 m. metinės augimo apžvalgos, pranešėja Evelyne Pichenot (OL dar nepaskelbta).

⁽¹⁵⁾ Žr. taip pat Euro grupės pirmininko Jeroenas Dijsselbloemas kalbą, kurioje išdėstytos panašios mintys, pasakytą 2014 m. vasario 17 d. Briuselyje surengtame EBPO seminare „Euro zona kryžkelėje“.

⁽¹⁶⁾ Žr. EESRK nuomonę ECO/336 „Valstybių narių, kurių valiuta euro, ekonominė politika“, (pranešėjas Thomas Delapina, OL C 133, 2013 5 9). Taip pat ilgai reikėtų pagalvoti ir apie kitus atitinkamus mokesčių aspektus.

4.2.7 Toks metodas privers Tarybą priimti poziciją dėl šių pasiūlymų. Jis išryškins skirtingų politinių pozicijų skaidrumą bei aiškumą ir pasitvirtins kaip vienintelis būdas išeiti iš tarpvyriausybines akliavietes, egzistuojančios dabartinėje architektūroje. Apie tai Komisija taip pat turi tinkamai informuoti skirtingus suinteresuotuosius subjektus, įskaitant plačiąją visuomenę.

4.2.8 Taigi, vidutinės trukmės laikotarpiu (kaip ir nuo pat Maastrichto sutarties priėmimo) reikia būtent euro zonos *ekonomikos valdymo*, taikomo mikroekonominiai ir makroekonominiai politikai, pereinant nuo dabartinio koordinavimo metodo, kuris iki šiol davė menkų rezultatų, prie bendro sprendimų priėmimo dėl tokios politikos „esminių dalykų“. Euro zona negali toliau turėti bendros valiutos ir skirtingų jos narių ekonominių politikų, todėl jos turi būti integruotos, kad, be kita ko, palengvintų ECB užduotį.

4.2.9 *Persikirstymo mechanizmas*, naudotinas asimetrinių sukrėtimų atveju: atsakomybės principas (ne tik valstybių, bet ir piliečių) jokių būdu negali būti atskirtas nuo solidarumo principo. Todėl ribotos trukmės laikotarpiu reikėtų taikyti konkrečias priemones labiausiai pažeidžiamoms gyventojų grupėms. Tokia atsakomybė tenka kiekvienam piliečiui ir kiekvienai šaliai.

4.2.10 Kartu turime siekti tinkamo euro zonos nuosavo biudžeto, kuriam būtų taikomos bendrai sutartos taisyklės; tai vienintelis būdas palaipsniui pereiti prie bendros fiskalinės politikos ir amortizuoti bet kokius galimus sukrėtimus ateityje. Tai galėtų būti finansuojama, pavyzdžiui, tiksliniais mokesčiais, finansinių sandorių mokesčiais (su sąlyga, kad tai bus taikoma visai euro zonai), anglies dioksido mokesčiais, daugiau nei 6 proc. mokėjimų balanso pertekliaus laikinu apmokestinimu ir galiausiai, leidžiamomis bendromis obligacijomis.

4.2.11 *Valstybės skola*: turėtų būti sukurtas mechanizmas, kuris, nepanaikindamas šalių atsakomybės už savo skolas, neleistų tuo naudotis finansiniams spekuliantams. Nacionalinė skola, kurios dalis – nedaugiau kaip 60 proc. (kaip siūlė EESRK⁽¹⁷⁾) arba viršijanti 60 proc. ribą (kaip numatyta Komisijos pateiktame pasiūlyme dėl skolos grąžinimo fondo⁽¹⁸⁾) – būtų laipsniškai konvertuota, galėtų būti laikoma konsoliduotoje debeto sąskaitoje, kurios išlaidas proporcingai padengtų skirtingos valstybės narės. Arba būtų galima sukurti laikiną euro vekselių fondą pasirašant tarpvyriausybinių susitarimą, kuris leistų išleisti trumpalaikes euro zonos skolos priemones ir tokiu būdu pašalintų euro zonos vyriausybių likvidumo krizės riziką. Vadovaudamasi savo ekspertų grupės, kuriai buvo suteikti specialūs įgaliojimai ištirti skirtingų galimybių leisti bendrus skolos vertybinius popierius privalumus ir riziką, pateiktomis išvadomis, Komisija dabar turėtų pateikti konkretų pasiūlymą, kokias priemones naudoti ir jų naudojimo laiką.

4.3 Mikroekonominis ramstis

4.3.1 Taip pat daug dėmesio reikia skirti mikroekonominiai politikai, ypač pramonės ir sektorių politikai, kuri yra gyvybiškai svarbi Europos ekonomikos augimui ir kuriai nesuderintas požiūris visiškai nebetinka. Todėl kai kurių sričių politiką (ir atitinkamą sprendimų priėmimo tvarką), darančią tiesioginį poveikį nacionaliniams biudžetams, reikia integruoti, kad būtų sukurta Komisijos ir valstybių narių bendra vizija ir nustatyti jungtiniai veiksmai, visų pirma šiose srityse:

- bendrosios rinkos kūrimo užbaigimas,
- palankių sąlygų sukūrimas įmonėms likti Europoje arba veiklą joje, visų pirma panaikinant rinkos susiskaidymą,
- bendra pramonės politika⁽¹⁹⁾, kuri sustiprina dabartinius, novatoriškus bei tvarius ekonominės veiklos rodiklius visame žemyne,

⁽¹⁷⁾ Žr. EESRK nuomonę ECO/307 „Ekonomikos augimo atkūrimas“ (pranešėjas Carmelo Cedrone, OL C 143, 2012 5 22).

⁽¹⁸⁾ Žr. COM(2012) 777 final/2.

⁽¹⁹⁾ Žr. EESRK nuomonę CCMI/108 „Pramonės politika (peržiūra)“ (pranešėjas Joost van Iersel, bendrapranešėjis Enrico Gibellieri, OL C 327, 2013 11 12).

- bendra energetikos politika, kurios labai trūksta ir kuri yra itin svarbi vienodoms ir stabilioms ekonominėms sąlygoms Europos Sąjungoje,
- didelio masto bendri infrastruktūros projektai ir transporto politika susisiekimui gerinti,
- įmonių pelno mokesčio konvergencija,
- paslaugos, įskaitant verslo paslaugas,
- darbo rinka ir darbuotojų judumas,
- mokslinių tyrimų politika.

4.4 Socialinis ramstis

4.4.1 EESRK primygtinai reikalauja konkrečių priemonių, susijusių su EPS socialiniu matmeniu ⁽²⁰⁾. Jaunimo užimtumo lygis tebėra labai žemas ir daro didelę žalą. Naujos sudėties Komisija, kartu su valstybėmis narėmis, turėtų priiimti atsakomybę už gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimą:

- remdama darbo vietų kūrimą ir startuolius,
- teikdama pasiūlymus, kaip visoje Europoje visais lygmenimis koreguoti švietimo politiką ir, kai reikia, sveikatos priežiūros politiką,
- sudarydama tinkamas sąlygas tarpvalstybiniam darbuotojų judumui,
- teikdama pasiūlymus dėl mokesčių, kuriais siekiama sudaryti palankesnes sąlygas darbo vietų kūrimui,
- teikdama pasiūlymus, kuriais siekiama puoseleli vartotojų teises,
- užtikrindama lyčių lygybę,
- skirdama socialines investicijas ⁽²¹⁾.

4.4.2 Būtinai tinkamas socialinis dialogas, vykdomas visais lygmenimis. Tai reiškia, kad turi būti pašalintos kliūtis veiksmingoms konsultacijoms, vykstančioms valstybėse narėse ir tarp jų. ES turi puikias galimybes suburti įvairių šalių suinteresuotuosius subjektus, kad jie apsvarstytų sėkmingą praktiką ir parengtų planus darbo vietų kūrimo sąlygoms gerinti.

4.4.3 Norint baigti kurti Sąjungą, ypač euro zoną, negalima nepaisyti dabartinės ekonominės politikos socialinių pasekmių paliekant šios politikos formavimą visiškai atskirų valstybių nuožiūra. Ir rengiant ekonomines, ir socialines priemones turėtų būti atsižvelgta ne tik į stabilumo pakto rodiklius, bet ir į įvairius makroekonominis kriterijus (pavyzdžiui, nedarbo lygį, augimo tempą, mokėjimų balansą, užimtumo lygį, skurdo lygį, pajamų ir turto paskirstymą ir pan.). EPS stabilumo užtikrinti neįmanoma, jeigu nėra socialinių mechanizmų, kuriuos taikydama euro zona gali šalinti didelio ekonomikos nuosmukio ir (arba) disbalanso pasekmes. Dėl kai kurių šių dalykų gali tekti keisti Sutartis. Vidutinės trukmės laikotarpiu būtų galima:

- papildomai prie nacionalinių sistemų sukurti bendrą draudimo nuo nedarbo sistemą, kuri galėtų būti susieta su euro zonos darbo rinkai taikomų bendrų taisyklių sukūrimu ir darbuotojų judumu,
- nustatyti pakankamas minimalias pajamas gyventojų grupėms, atsidūrusioms žemiau skurdo ribos, ir sukurti bendras gerovės ir paramos taisykles.

⁽²⁰⁾ Žr. EESRK nuomonę savo iniciatyva SOC/494 „Ekonominės ir pinigų sąjungos socialinio matmens stiprinimas“ (pagrindinis pranešėjas Georgios Dassis, OL C 67, 2014 3 6).

⁽²¹⁾ Tai taip pat apima skurdo panaikinimą. Šiuo klausimu žr. EESRK nuomonę SOC/496 „Socialinių investicijų poveikis“ (pranešėjas Wolfgang Greif, OL dar nepaskelbta).

4.4.4 Visuomenės interesais reikėtų integruoti ir kitų sričių politiką, kuri didina gyventojų priklausymo jausmą ir sudaro palankias sąlygas laisvam žmonių judėjimui. Tai apima:

- abipusį kvalifikacijų ir diplomų pripažinimą,
- viešųjų gėrybių ir paslaugų kokybę ir teikimą euro zonoje siekiant užtikrinti jų tęstinumą, ypač krizės laikais, ir pan.

4.5 *Politinis ramstis*

4.5.1 Tokia plataus masto programa gali būti įgyvendinta tik, jeigu jos sprendimų priėmimo procesui bus suteiktas reikalingas demokratinis legitimumas. Nors EESRK visiškai pripažįsta per pastaruosius keletą metų padarytą didelę pažangą, jis laikosi nuomonės, kad per kitą teisėkūros laikotarpį pasistūmėti į priekį bus galima tik, jeigu bus skiriamas specialus dėmesys atskaitomybei, teisėtumui, demokratijai, skaidrumui ir komunikacijai.

4.5.2 Visoje Europoje vyksta vis aršesnės politinės diskusijos dėl integracijos proceso. ES lygmeniu politinės partijos turi aiškiai apibrėžti turimas galimybes, kurios privalo skatinti įvairių Europos Parlamento frakcijų požiūrius ir prisidėti prie Europos politinių partijų matomumo didinimo. Tarptautiniai europiniai rinkimai, kuriuose dalyvauja tarpvalstybiniai politiniai dariniai, labai sustiprintų ir palengvintų diskusijas Europos klausimais.

4.5.3 Atsižvelgiant į bendros atsakomybės jausmą ir visuomenės paramos poreikį, nacionaliniai parlamentai turi daug ryžtingiau dalyvauti diskusijose Europos klausimais. ES pasiūlymai dėl teisės aktų ir nacionalinės reformų programos turėtų būti tinkamai aptarti parlamentuose. Reikėtų numatyti Europos Parlamento ir nacionalinių parlamentų interaktyvias konsultacijas strateginiais klausimais, kurios taip pat padidintų nacionalinių parlamentų bendradarbiavimo dinamiką.

4.5.4 Pristatydama pasiūlymus dėl teisės aktų ir metodus, Komisija turėtų kiek įmanoma veiksmingiau taikyti Bendrijos metodą, taip pat ir pasidalijamosios kompetencijos su valstybėmis narėmis srityse. Kaip ir praeityje, iniciatyvūs ir ryžtingi veiklos metodai atsipirks.

4.5.5 Parlamentų ir (arba) pilietinės visuomenės prašymu Komisija turėtų būti kviečiama į nacionalinius debatus Europos klausimais.

4.5.6 Europos Vadovų Taryba ir ministrų tarybos, ypač Ekonomikos ir finansų taryba (ECOFIN), yra pagrindiniai sprendimų priėmimo organai, kurie yra esminiai atskaitomybės ir legitimumo požiūriu. Todėl reikia daugiau skaidrumo, nes jis tenkina demokratinis reikalavimus.

4.5.7 Tarybos nariai, kurie atstovauja nacionaliniams interesams ir kartu bendrai priima sprendimus Europos lygmeniu, dažnai namuose sako vieną, o Briuselyje kitą, todėl paprastai tai sukelia pakankamai didelę sumaištį ir trukdo susitarti. Dvejopos kalbos yra nepriimtinos. Valstybės narės turėtų susitarti skleisti ir remti patvirtintas bendras politines idėjas visais sprendimų priėmimo lygmenimis.

4.5.8 Valstybės narės kartu yra ir EPS struktūros subjektas, ir jos objektas. Europos metodų konvergencija išsaugant nacionalines administracines procedūras ir tradicijas yra įmanoma, tačiau šiuo tikslu kai kuriose šalyse reikės didelio masto koregavimo priemonių. Patikima politinė ir administracinė praktika bus esminis dalykas didinant pasitikėjimą.

4.5.9 EESRK pabrėžia, kad būsimoje ES ir labiau integruotos euro zonos architektūroje pilietinė visuomenė taip pat turi atlikti savo vaidmenį, kuris dažnai nepakankamai vertinamas. Daugelyje sričių pažanga iš dalies arba visiškai priklauso nuo nevyriausybinį subjektų. Pilietinė visuomenė turėtų visapusiškai dalyvauti. Esama pernelyg daug šalių, kuriose pilietinė visuomenė vis dar lieka nuošalyje, nors jai privaloma suteikti priemones, kurios sudarytų jai galimybę užmegzti ryšius su instituciniais sprendimų priėmėjais. Pilietinė visuomenė privalo prisiimti jai tenkančią atsakomybę ir dalyvauti ES sprendimų priėmimo procese, kad būtų sustiprintas jo demokratinis pagrindas. Be jos aktyvios veiklos EPS niekada nebus sukurta.

4.5.10 Visų pirma socialiniams partneriams būtų gana naudinga išnagrinėti konsociacinio modelio, kuriam EESRK labai pritaria, rezultatus valstybėse narėse. Rekomenduotina keistis gerosios praktikos pavyzdžiais.

4.5.11 EESRK mano, kad tapo akivaizdu, jog dabartinės taisyklės nėra tinkamos ir neveikia taip, kaip tikimasi, ir kad tarpvyriausybiniai veiksniai neatitinka ekonominei ir pinigų sąjungai iškilusių iššūkių. Be to, nereikėtų savęs apgaudinėti, kad krizei praeinant pakaks stabilizavimo mechanizmų, kurie buvo paskubomis įdiegti „siaučiant audrai“, kad galėtume judėti į priekį ir užkirsti kelią naujoms krizėms.

4.5.12 Vienintelis būdas išvengti tokios padėties pasikartojimo – pakeisti taisykles ir sprendimų priėmimo procesą, pagal kurį valdoma euro zona, kad jis taptų skaidresnis ir demokratiškesnis:

- institucionalizuojant euro grupę, pavesti kam nors vienam, kuris galėtų klabėti vienu balsu, būti atsakingu už eurą. Siekiant gerinti euro zonos valdymą, euro grupė turi sugebėti skubiai priimti sprendimus ir imtis veiksmų krizės atveju. Taip sprendimų priėmimo procesas taptų demokratiškesnis ir skaidresnis, pradedant veto teisės panaikinimu;
- sukuriant persikirstymo mechanizmą ir (arba) tikrą euro zonos biudžetą, kaip siūloma 4.2.9 ir 4.2.10 punktuose, kaip laipsnišką procesą, siekiant garantuoti viešųjų gėrybių tiekimą, teisingesnį išteklių paskirstymą reformų procesams remti, šalių skirtumams mažinti ir galimai nustatyti bendrą mokesčių politiką ir pan.;
- užtikrinant, kad tarptautinėse organizacijose euro zonai būtų atstovaujama kaip vienam subjektui;
- šio valdymo organo veiksmus turėtų remti ir dėl jų balsuoti euro zonai atstovaujantys Europos Parlamento nariai (Euro parlamentas); kiti nariai galėtų dalyvauti jo veikloje, tačiau be balso teisės.

5. Ilgalaikė perspektyva: politinės Europos kaip visumos sukūrimas

5.1 Be EPS sukūrimo, kaip išdėstyta pirmiau, būtų naudinga per kitą Parlamento kadenciją pradėti rimtus svarstymus dėl visos ES integracijos gilinimo ir jos institucinių organų veikimo, taip pat politikos sričių, kuriose reikia dalytis kompetenciją, pasirinkimo. EESRK laikosi nuomonės, kad tokie svarstymai turi atspindėti toliau nurodytus aspektus.

5.2 Komisijos veiklą turėtų tvirtinti Europos Parlamentas, kuriam taip pat turėtų būti suteikta iniciatyvos teisė. Europos Parlamentas galėtų būti renkamas remiantis Europos partijų sudarytais europiniais sąrašais.

5.3 Siekiant skatinti matomumą, demokratinį legitimumą ir galių pasidalijimą, reikia panaikinti „dvišaldystę“, vykdomą Europos Vadovų Tarybos pirmininko ir Komisijos pirmininko; pastarąjį rinktų Europos Parlamentas arba tiesiogiai žmonės, su sąlyga, kad jo vaidmuo taip pat keistųsi. Dabartinė Taryba galėtų tapti „Valstybių senatu“, veikiančiu pagal naujas darbo tvarkos taisykles.

5.4 Politikos sritys, kurias už kurias visiškai arba iš dalies būtų atsakinga ES ir kuriose jai turėtų būti suteikta sprendimų priėmimo galia, galėtų apimti užsienio reikalų politiką ir tarptautinį Sąjungos vaidmenį, įskaitant atstovavimą jai kaip vienam subjektui tarptautinėse organizacijose, gynybos politiką (pageidaujantioms dalyvauti valstybėms narėms), energetikos politiką, prieglobsčio ir imigracijos politiką, standartų ir teisių laikymąsi, suteikiant įgaliojimus imtis veiksmų, kai valstybės jų nesilaiko, kaip jau daroma ekonominių klausimų ir biudžetinių taisyklių atveju.

5.5 Nauja institucinė sąranga, kokios negalima pasiekti vien tik tvirtesniu bendradarbiavimu, ir Parlamento, Tarybos, Komisijos, EESRK ir Regionų komiteto vaidmuo gali būti nustatyti naujame konvente, kuris turėtų savo veiklą baigti iki 2019 m., kai vyks kiti Europos Parlamento rinkimai, einantys po 2014 m. rinkimų.

6. Komunikacija ir supaprastinimas

6.1 Pasitikėjimo atkūrimo procese būtina gera komunikacija. EESRK yra įsitikinęs, kad geriausia komunikacija užtikrinama geromis politikos ir praktinėmis priemonėmis, suteikiančiomis ilgalaikes perspektyvas visai Europos visuomenei.

6.2 Reikia skatinti ir gerinti komunikaciją su visuomene. Komunikacija sužadina susidomėjimą, o jis skatina supratimą. Ši pamoka nebuvo pakankamai gerai išmokta, ir dėl šio trūkumo kalta Komisija ir valstybės narės. Reikėtų naudotis visomis socialinės žiniasklaidos priemonėmis.

6.3 EPS ir susijusios sritys dažnai buvo pristatomos kaip techninis dalykas. Taip nėra, nes jos iš esmės yra politinės ir daro didelį poveikį kasdieniam piliečių gyvenimui. Tačiau šiuo požiūriu apie tai retai diskutuojama, jau nekalbant apie komunikaciją, o tai taip pat iš esmės paaiškina didelį ES ir paprastų piliečių atotrūkį.

6.4 Skirtingos tradicijos ir padėtis diena iš dienos skausmingai atskleidžia „bendros EPS kalbos“ trūkumą, dėl kurio kartais kyla didelė painiava ir mažėja visuomenės parama. EESRK nuomone, Komisija yra vienintelė institucija, galinti rasti sprendimą pasinaudodama savo iniciatyvos teise ES teisėkūros procese. Tai privaloma vertinti atsižvelgiant į labiau nei anksčiau politizuotą Komisiją ir Europos Parlamentą.

6.5 Kaip bendrai atsakingi veikėjai, pilietinė visuomenė ir socialiniai partneriai turi atlikti jiems tenkanti vaidmenį komunikacijos srityje, o iki šiol jie dažnai tai darė nepakankamai. Pilietinė visuomenė ir socialiniai partneriai turėtų institucijoms išdėstyti piliečiams ir įmonėms rūpimus klausimus ir bendradarbiauti juos sprendžiant. Keitimasis nuomonėmis turėtų vykti abiem kryptimis.

6.6 Europa turėtų nebedaryti išpūdžio, kuris susidaro didžiajai visuomenės daliai, kad ji – „dramblio kaulo bokštas“. Piliečiams reikia aiškiai paaiškinti Europos integracijos naudą, konkrečių pažangą ir jos duodamus privalumus, visų pirma investicijų, darbo vietų kūrimo ir vartojimo srityse. Vadinamasis naujasis Europos naratyvas turėtų prasidėti bendra komunikacija ir supaprastinimo strategija, vykdoma Komisijos ir valstybių narių, kurios yra svarbiausi veikėjai greta politinių partijų ir pilietinės visuomenės.

2014 m. liepos 9 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*
